

Pèl & Ploma

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

Barcelona - Octubre 1901 - Un n.º 1 Pta.

Ayuntamiento de Madrid

Sumari

TEXT

EL CORDÓ, per *Pincell*.
LA VIDA DE LAS MONTANYAS (poesia), per *J. Maragall*.
RETORN (poesia), per *Joan Maragall*.
GORKI ET LE CAS NIETZSCHE (en francès), per *Ch. Chanvin*.
EGLOGA (poesia), per *Guillem A. Tell y Lafont*.
EL SILENCI ES D'OR, per *Apeles Mestres*.

MON PALAU (poesia), per *J. Pahissa Jó*.
ELEGIA (poesia), traducció de *E. Moliné y Brasés*.
LA GENT DELS LLIMS, per *Raymond Casellas*.
POMPEYO GENER, per *Cristóbal de Domenech*.
CONCURS DE CARTELLS DELS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.
NOVES & VELLES.

GRAVATS

PORTADA, den *Joaquim Mir*.
JOAQUIM MIR, pintor, dibuix per *R. Casas*.
LA CALA ENCANTADA (Mallorca), quadro den *Joaquim Mir*.
LA CALA DEUA (Mallorca), quadro den *Joaquim Mir*.
SAN MEDI, quadro den *Joaquim Mir*.
CALA, Á POSTA DE SOL (Mallorca), quadro den *Joaquim Mir*.
UN POBLET (Mallorca), quadro den *Joaquim Mir*.
QUATRE CROQUIS, den *Joaquim Mir*.
OLIVERÀ (Mallorca), esboç den *Joaquim Mir*.
PALMA (Mallorca), estudi den *Joaquim Mir*.
R. CASELLAS, dibuix de *R. Casas*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Primer premi: autor *Sig. Villa*, de Milán.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Segon premi: autor *Sig. Metticoritz*, de Milán.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Tercer premi: autor *R. Casas*, de Barcelona.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Quart premi: autor *Sig. Collivadino*, de Roma.

CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Carátula*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Fenis*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *L'art pour l'art*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Los Cigarrillos París*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Hopp-hopp*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Pecandix*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Post fata resurgem*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Du feu s'il vous plait*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Raggio di sole*.
CONCURS «CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.—
Lema: *Devoción*.
CARICATURA DEN MIR, per en *Picasso*.

A les innumerables preguntes que cada dia se'ns fan apropòsit de la suscripció al *Pèl & Ploma*, dem vém contestar que el dibuix den Casas i'l cartell, aixís com els fac-símils, se regalarán tot l'any á tots els nous subscriptors. Les suscripcions deuen satisferse per adelantat i'ls subscriptors de fora, poden ferles efectives enviatnos sellos de correu de 5, 10, 15 i 25 céntims.

Pèl & Ploma

PERIÓDIC MENSUAL AM DIBUIXOS

96, PASSEIG DE GRACIA, INTERIOR, BARCELONA

SUSCRIPCIÓ ANYAL:

Barcelona 10 pessetes.
Espanya 12 pessetes.
Unió postal . . . 12 francs.

Se publicará una vegada cada mes, un número que contindrà al menos 32 planes de text i gravats. Repartirà gratuïtament aquest any á tots els subscriptors, sis fac-símils tirats en colors, per la casa *J. Thomas*, de Barcelona.

Además del nou cartell anunciador del any 1901-1902, se regalará á cada subscriptor UN DIBUIX ORIGINAL d'en Ramón Casas, quin valor intrínsec supera al preu de suscripció.

Els subscriptors á *Pèl & Ploma*, tindrán dret á una reducció de 50 % al preu de suscripció de la publicació *Affiches imaginaires*, executada per la casa *J. Thomas*.

PUNTS DE VENDA & SUSCRIPCIÓ:

L'AVENÇ, 20, Ronda Universitat.
VERDAGUER, Rambla del Centro.
DURAN Y BORI, Carrer de Fernando.
A. LÓPEZ (Llibreria Espanyola), Rambla del Centro.
PIAGET, Rambla del Centro, 23.
CORNE, Rambla del Centro.
FAYANS CATALÁ, Carrer de les Corts, 289.
KIOSKO MODERNO, Plá de la Boqueria.
PARÍS. — Ed. Sagot, 39 bis, Rue Châteaudun.
NEW-YORK. — Calsina y Salvat; «Carter» building, Corner Eighth Street & Broadway.

El Cordó

LA llarga estada solitaria, qu'ha fet á Mallorca en Joaquim Mir, ha donat com resultat, les obres exposades á càñ Parés durant les tres primeres senmanes d'Octubre.—Tant per les alabances com per els crits i reticències de despit i enveja, l'èxit efectiu entre'ls artistes—ja siguin *impressionistes*, ja dels que no reben ni transmeten cap impressió,—ha sigut gran, lloable i merescut.

Els crítics—fins els que si no l'hi eren hostils se mantenien rigorosos—s'han entregat, davant de la forsa, sencilla, natural, vigorosa i evident dels rocams, cales, montanyes i daurats ponents. Mes el public, se mantingué allunyat de les obres den Mir, com si aquell cordó tant intel·ligentment posat á foc, davant dels quadros exposats, els impedís assaborirne les bel·leses.—I que n'es de fort aquell primet cordó d'estam teixit amb alguns filets de seda! Com detura l'empenta de les crítiques espontànies, entre'ls aficionats á cromos que de tart en tart se troben posseïdors d'un quadro que no'ls agrada.

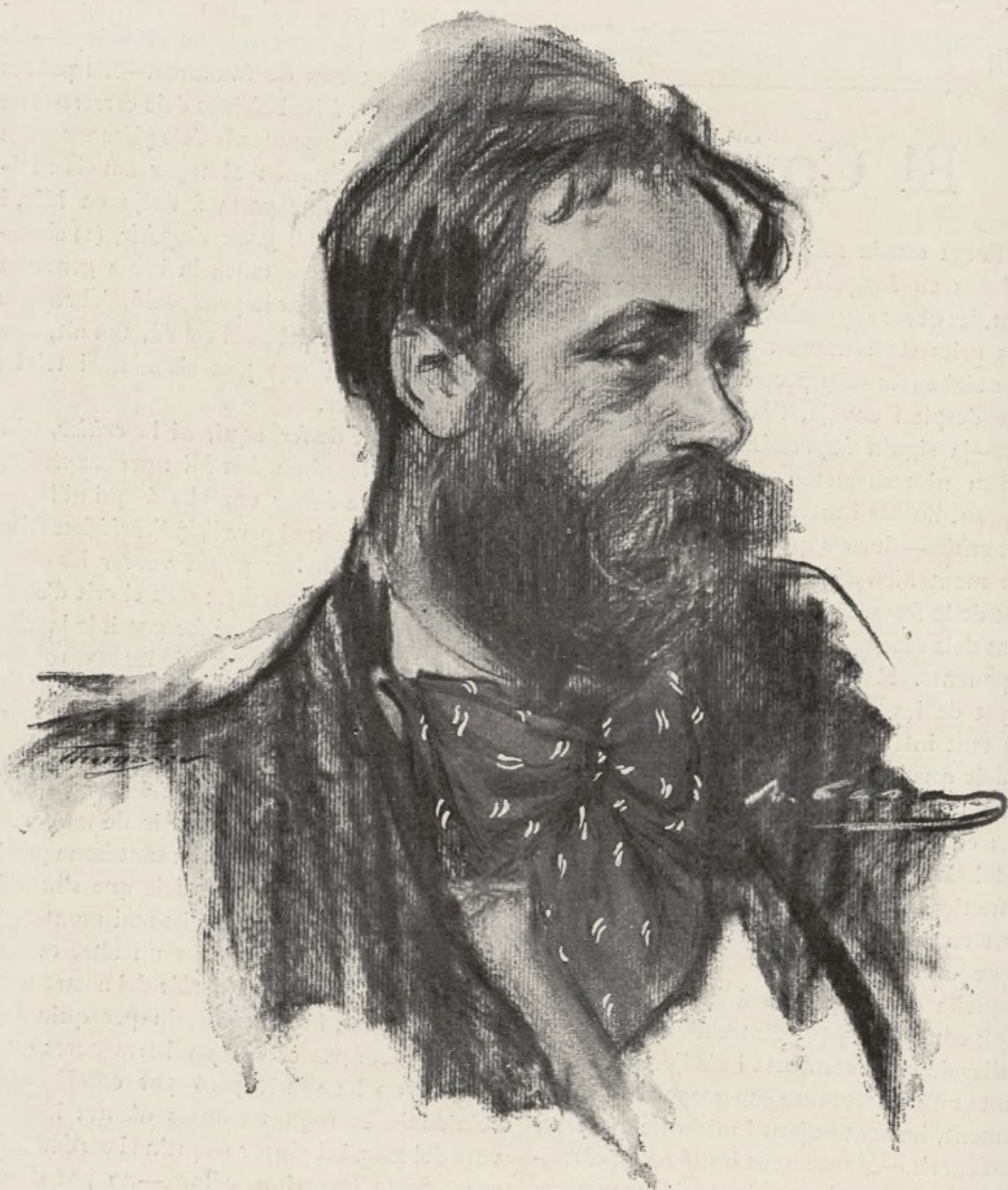
Aquella corda, posada á distancia era un simbol; educada la gent dintre d'un sistema de medalles de bona conducta i d'adjectius benevolament encastats sense cap proporció de mereixement, ha anat pujant i mirantse quadros, sense veurels.—Mansament indiferents, els aficionats han passat els mateixos minuts perduts d'un vagarós dematí de festa, davant de tot lo que tapa els panys de paret de les exposicions; i acostumats á veurer obras i mes obres fetes pera pastura d'estómacs delicats—no per les exigències, sino perquè están malaltijos,—casi s'extasiave en raó directa dels marcs i dels vel·luts qu'abrigaven la pobresa de les teles pintades. En aquesta via enterbolida, cada vegada que topen, un diumenje, amb obres d'alé, els hi sembla rebrer un cop de puny.—I les teles

den Mir, no son un cop brutal, son el gran crit d'un home que canta bé i am forsa, am la seva veu personal el gran himne de la bel·lesa dels ors policromats que cubreixen—als seus ulls—les terres de Mallorca.—Els pobres ulls acostumats á les boirines dels carrerons de Barcelona ó á la monotonía dels plátanos de la ciutat nova, s'acluquen al topar am els rutilants cadmiums que gasta á doijo en Mir, i per obra i gracia del *gran simpátic*, (1) al encungirse la vista, se tanca la bossa generosa que podrie encoratjar la producció d'obres que pregonen el vigor del geni catalá, tan alt, mes lluny i mes fort, que tots els filats i teixits que'ns fan viurer.

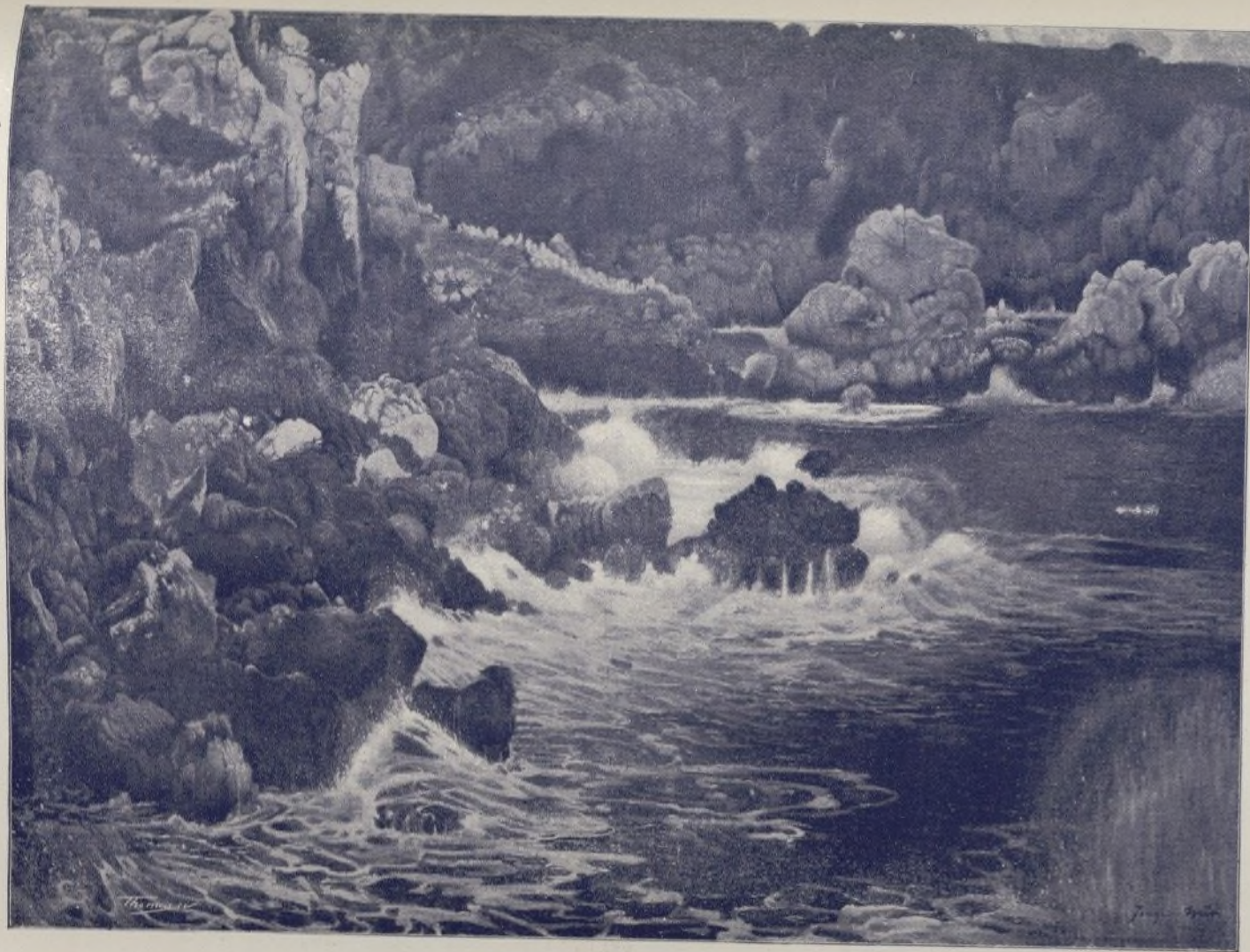
Jo no habie de fer aquí, ni la crítica, ni l'explicació de les obres den Mir: pera la crítica, falta valor pera donar consells á qui ni'ls demana ni'ls necessita i pera l'explicació fore feina en vá després d'haber pogut veurer les obres durant llarc espai de temps; mes el crit d'atenció á l'importancia que té fer possible la vida creadora d'un pintor que viu de les seves obres, cridar ben alt que convé que'ls nostres artistes no's divorciïn del moviment de progrés intel·ligent del que sembla animada Catalunya, aixó sí devie fer-ho el *Pèl & Ploma*, quina primera plana dedica á enaltir de tot cor, l'esforç artístic del qu'ha donat tant bona proba en Joaquim Mir.—Si molts dels que s'ho miren, exclamen que no han vist mai montanyes tant flamigeres, que llegeixin un altre cop, (ó per primera vegada) l'*Atlántida* del nostre mossen Verdaguer, i que confessin per quin dret el gran poeta pot cantar en hermosures que'l llegidor no ha sentit però pot compendrer, l'eixida de les roques enceses d'entre les blavors del mar, i el pintor,—que'n el cas den Mir, es un poeta que rima colors,—no pot donar pera gloria de la seva terra, la seva visió hermosejada d'aquella illa de llevant que potser els espectadors indiferents sols han vist com un *pessebre* de pedres i de molsa.—Als qu'aixó'ls passi, els aconsellem que trenquin el cordó, i s'acostin á l'ànima que tenen aquelles obres fortes.

PINCELL

(1) Crec qu'es un nervi que regeix les accions irreflexives.

«JOAQUÍN MIR» PINTOR,
DIBUJ PER R. CASAS

«LA CALA ENCANTADA» (MALLORCA),
CUADRO DEN JOAQUÍM MIR

Ayuntamiento de Madrid

La vida de las montanyas

Lema: *À la font de Sant Patllari*

A l'hora que'l sol se pon
Bebent al raig de la font,
He assaborit els secrets
De la terra misteriosa.

Part de dins de la canal
He vist l'aiga virginal
Venir del fosc naixement
A regalar-me la boca;

I m'entrava pit endins...
I amb els seus clars regalims
Penetravamhi ensems
Una saviesa dolça.

Quan m'he adressat i he mirat,
La montanya, el bosc y el prat
Me semblavan altrement:
Tot semblava un altre cosa.

Al damunt del bell morir
Començava á resplandir
Pèls celatjes carminencs
El blanc quart de lluna nova.

Tot semblava un mon en fló
I l'ànima n'era jo:

Jo l'ànima flairosa de la prada
Que's dalita en florir i en ser dallada.

Jo l'ànima pacífica del ramat
Esquellejant pèl bac mitj amagat.

Jo l'ànima del bosc que fa remó
Com el mar, qu'es tant lluny en l'oritzó.

I l'ànima del saule jo era encara
Que dona á tota font son ombra clara.

Jo de la timba l'ànima profunda
Hont la boira s'aixeca i's deixonda.

I l'ànima inquieta del torrent
Que crida en la cascata resplendent.

Jo era l'ànima blava del estany
Que aguaita al viatjer amb ull estrany.

Jo l'ànima del vent que tot ho mou
I la humil de la flor quan se desclou.

Jo era l'altitut de la carena...

Els nuvoIs m'estimavan llargament,
I al llarc amor de l'ennuvolament
Congriava's mon ànima serena.

Sentia la delicia de las fonts
Naixe en mon si, regal de las congestas;
I en l'ample quietut dels orizonts
Hi sentia el repós de las tempestas.

I quan el cel s'obria al meu entorn
I reia el sol en ma verdosa plana
Las gents al lluny restavan tot el jorn
Comtemplant ma bellesa sobirana.

Pero jo, tota plena del anel
Agitador del mar i las montanyas,
Fortament m'adressava per du al cel
Tot lo de mos costats i mas entranyas.

.

A l'hora que'l sol se pon
Bebent al raig de la font
He assaborit els secrets
De la terra misteriosa.

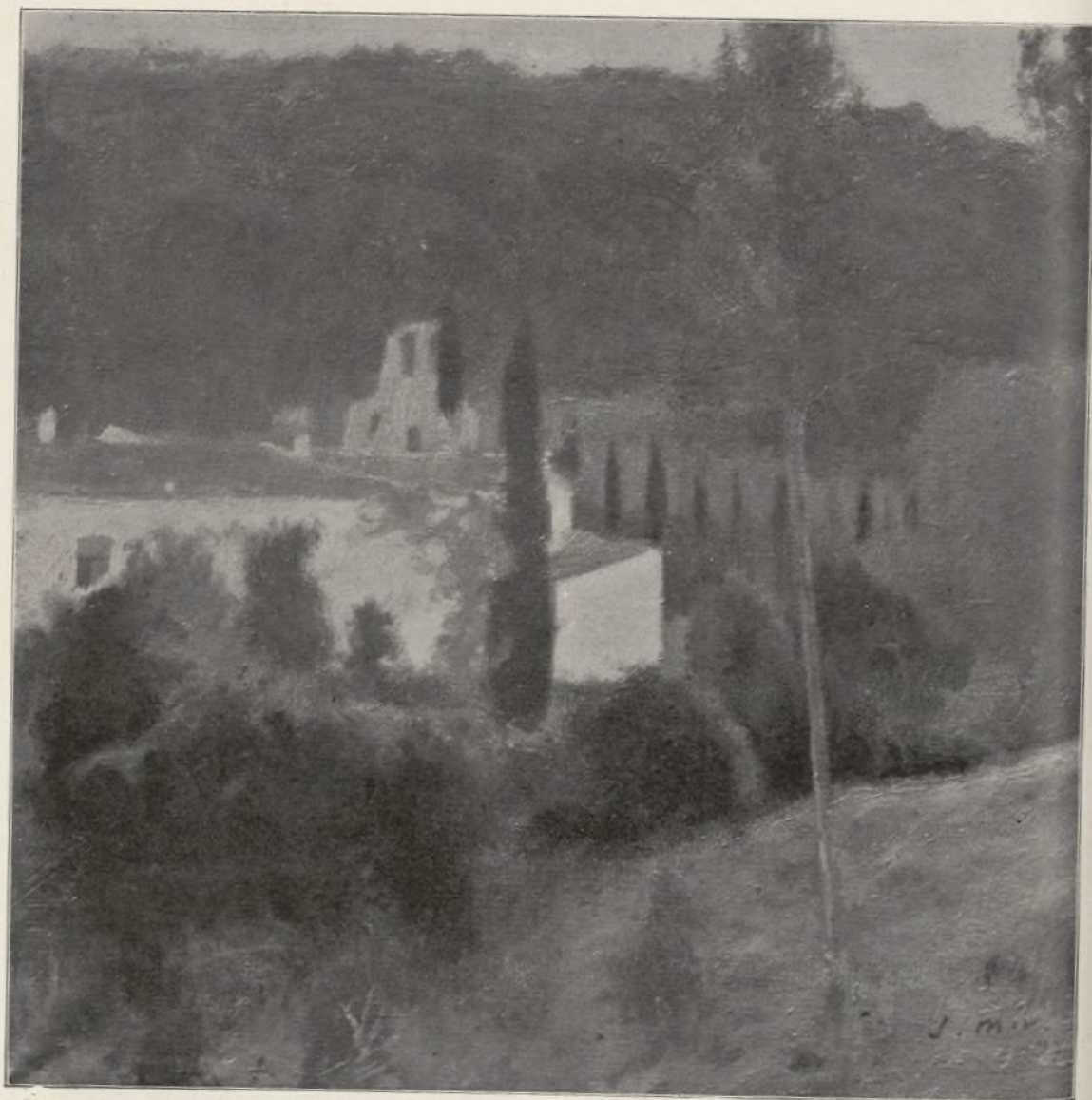
JOAN MARAGALL

Poesia premiada en el primer certamen de Camprodón; publicada am consentiment del autor i del Jurat.

«LA CALA DEUA» (MALLORCA), QUADRO DEN J. MIR

Ayuntamiento de Madrid

«SANT MEDÍ», QUADRO
DEN JOAQUÍM MIR

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

«CALA, Á POSTA DE SOL» (MALLORCA),
QUADRO DEN JOAQUÍM MIR

Retorn

Oh! Pirineu! en tas profundas gorjas,
Fill de la plana m'he sentit com près,
Y ab l'esguart demanava al cel altíssim
Amplaria y vent.

Pujava per tas costas gegantinas
Hon blanquejan las cascadas
Y negrejan els abets;
Hon la flor de la montanya

Perfumava el meu gran anyorament...
La llibertat dels cims no l'assolia
Restava á vora d'ells.

En alta solitud s'está pels sigles
El blau estany inmóvil
Mirantse al Vignemale que li mostra
Se faldada de neu:

Jo á l'hora del capvespre hi arribava
Y aprop de l'ayga quieta
M'asseya tristament

Cercava Gavarnie entre les boyras
Hon lliscan las cascadas
Al llarch del mur inmens pausadament:
Y al serhi he sospirat per trobar ayre
Y he hagut d'aixecá'l cap per veure'l cel
Y trencant ton encís d'una vegada

Oh! Pirineu terrible,
A la plana de Tarbes
M'en he baixat corrents.

A n'els teus peus, á ratlla de la plana,
Lourdes devota té molt bell el cel:
El sol hi daura la ramada humana

Que bela ab un gran bel
Davant la Verge blanca,
Davant la iclesia freda:

Y en mitj del baf de las gentadas térbolas
S'alça el miracle y dolçament floreix
Als vermellósos raigs del sol ponent...

(Passar jo l'he vista — la horrible filera
Dels malalts en brassos dels homes de fé:
Las bocas infladas — las concas moradas
El cos sense gest.

Y aquella malalta — tant blanca, tant rossa,
No me la puch treure may del pensament,
Sols ella mitj reya... jo crech qu'era morta...)

Al vespre un riu de llumenetas grogas
Passa en la fosca ressonant de veus.

Salut, noble Bearn, oh! terra franca!
Mare de cavallers
Que's jugavan la vida á cops d'espasa
Bravejant y rient.

Abocat á l'ayrosa balconada
Jo t'he cantat de lluny, oh! Pirineu!
Veyent tos cims com rengle de fantasmas
Vestits de llum en la blavor del cel

Adeu! visió darrera
De l'alta cordillera!
¡Qu'en deus estar d'hermosa
Al hivern sota'l sol blanca de neu.

JOAN MARAGALL

Gorki et le Cas Nietzsche

(Article publicat en «L'Ermitage» de Paris)

A propos du nouveau livre de Gorki, qui vient de paraître (*), il m'est venu la mauvaise pensée d'un «Cas Nietzsche» qui serait à écrire en réemployant contre Nietzsche les mêmes arguments qui lui servirent contre Wagner et en lui opposant Gorki avec autant de mauvaise foi en même temps que de *raison*, et dans le même sens, qu'à Wagner il opposa Bizet.

(*) *Les Vagabonds*, au *Mercur de France*. — La librairie Calmann a publié auparavant un roman: *Thomas Gordaïeff*.

C'est qu'en effet, Gorki nous fait, pour ainsi dire, *tâter* par comparaison, la vraie valeur de la santé de Nietzsche. Il nous montre ce qu'elle est *en réalité*: de la fausse santé, — de la santé *artificielle*, un pur phénomène de volonté et de suggestion — une sorte de «sur-rection de nostre décadence» (le mot est de lui), mais qui n'est après tout que de la *décadence*, comme chez Wagner, et rien autre. Nietzsche et Wagner sont identiquement dans le même «cas».

On peut même dire que Nietzsche en est mort, car ce n'est pas impunément qu'on dépouille l'homme de sa propre humanité — de son naturel — je veux dire par là des simples sentiments et des simples instincts qui sont à la fois sa faiblesse et sa grandeur. L'homme, le superhomme de Nietzsche à force de vaincre l'homme en lui, en arrive à n'avoir plus figure humaine. Il est devenu comme une *parodie* de lui-même, une chose de pure *fabrication*. Avec la méthode de Nietzsche, on parvient bien à constituer une *machine*, ou tout au plus quelque chose comme une sorte d'«Adam futur», d'une dérision douloureuse et grinçante — mais on ne constituera jamais une *nature*. La méthode est trop radicale: c'est une méthode de *destruction*, une méthode au fer rouge; elle manque de *temps*, et en ne tenant aucun compte de tout le travail profondément marqué du passé, elle se condamne à n'avoir aucune portée pour l'avenir. Elle peut renverser des valeurs; elle est incapable d'en créer d'un seul coup de nouvelles. C'est une méthode *artificielle* et qui ne peut avoir qu'un résultat *artificiel*, c'est-à-dire faux, essentiellement *éphémère*. Nietzsche n'est pas créateur d'hommes; c'est un industriel, un fabricant.

Le contraire du Nietzscheen, c'est le Gorki. Lui, a la santé: il l'a par privilège de naissance, par don de la vie, car la santé ne s'acquiert pas, même par un prodige extraordinaire d'éducation et de volonté. C'est un homme neuf, un homme véritablement *nouveau*, qui est *soi-même* (tandis que le Nietzscheen est le *contraire de soi-même*) —; qui est *homme* en non philosophe.

Son bonheur est *beau* parce qu'il est fait d'espérances et de tout l'avenir qui est devant lui, tandis que celui de Nietzsche est *laid* parce qu'il est fait de renoncement et de tristesse et

de tout un passé qui est fini; Gorki c'est l'aisance et la jeunesse; Nietzsche, c'est presque un vieillard qui fait le beau: l'un est une *fin*, l'autre est un *commencement*.

Et pourtant Nietzsche, qui « nuit et jour attendait les amis nouveaux », les *forts*, n'eut certainement pas accueilli Gorki: c'est que ce Gorki-là n'est pas assez grec; même il ne l'est pas du tout: il est *rustre* encore; il est imparfait et son imperfection même fait sa force: elle est une garantie de sa longévité. C'est lorsqu'une civilisation a atteint à son plus haut degré qu'elle doit entrer en décadence. L'acuité, la finesse, la délicatesse de sens, des sentiments d'art et de forme du Nietzscheen, de l'homme moderne, seront infailliblement choqués jusqu'à la souffrance, au contact d'un vagabond de génie débraillé, comme Gorki. Nous avons trop besoin de distinction pour sacrifier la distinction à la force. Notre esprit d'hommes civilisés, nos âmes classiques réclament de l'Art, de la *Forme* à outrance, à tout prix et nous les avons eus, — *mais au prix du reste* — avec une subtilité de perfection qu'il est impossible de dépasser.

C'est dans la haine de cette perfection vide et qui claque d'un coup de doigt comme une verrerie de Venise, que Nietzsche s'est révolté contre notre modernité. Civilisé, artiste jusqu'aux moelles, il eut voulu garder, en tout, son *artistisme* et sa civilisation et leur insuffler des ressources et de la force. Libertaire et autocrate; moraliste et immoraliste; contempteur de l'Art en même temps que de la Vie; idéaliste et positiviste, il prêcha l'Ascétisme et la Toute-permission et partit en guerre, à la fois

«UN POBLET» (MALLORCA),
QUADRO DEN JOAQUÍM MIR

pour l'Instinct contre la Culture, pour la Culture contre l'Instinct. Il visait un but *impossible*: faire de la vieillesse une jeunesse et vice-versa, et jusqu'à la mort, il s'entêta à ne vouloir pas comprendre.

Pourtant je suis sûr, moi, qu'il a senti très bien tout son «faux monnayage», et qu'il criait aussi, contre lui-même quand il criait «au cabotinage» et «à la décadence» contre Wagner. Bien plus Wagner s'ignorait peut-être, mais Nietzsche, lui, sut fort bien qu'il *mentait*. Sa vie et ses écrits ne sont qu'un long *mensonge*. Nul homme n'eut eu la force d'aller jusqu'au bout: Nietzsche est mort à la tâche, dégoûté de lui sans doute, malgré la noblesse de son but, et ayant épouvantablement souffert.

«Voyez-vous ce jeune homme pâle, défait, etc... C'est un Wagnérien», dit-il quelque part. Ce peut être aussi un Nietzschéen et c'est tout comme.

Donc Nietzsche attendait, mais il n'eut pu se décider pour personne. Gorki l'eut épouventé par la grossièreté et la rudesse de sa Nature: «le jeune homme pâle» l'eut fait ricaner de mépris pour la débilité et l'impuissance de sa Culture. Ni l'homme moderne — né du Latin, — ni l'homme nouveau! Il rompit avec la civilisation d'hier, mais n'accepta pas celle de demain.

Voilà «le Cas Nietzsche». C'est notre cas à tous; c'est celui de notre époque comme c'est celui de toute époque de transition — le cas de tous ceux qui ne veulent pas se résigner à être de la *Fin* et qui pourtant ne peuvent être du *Commencement*; de cette foule de *ratés* (en prenant le mot dans un bon sens) dont Nietzsche est aujourd'hui le prophète et le porte-parole.

Déjà Flaubert, en son temps, avait entrevu ce problème, où se débat notre époque sans pouvoir trouver de solution. «Nous nous disons, écrit-il: Mais notre base n'est pas fixe; qui aura raison des deux? Je vois un passé en ruines et un avenir en germe; l'un est trop jeune. Tout est brouillé. Mais c'est ne pas comprendre le crépuscule, c'est ne vouloir que minuit ou midi. Que nous importe la mine qu'aura demain; nous voyons celle que porte aujourd'hui *L'ineptie consiste à vouloir conclure*».

Bon conseil. Très sage surtout; là est la vérité. Mais le sacrifice est trop dur vraiment: c'est notre *idéal* même qu'on nous propose de sacrifier.

Et pourtant que dire d'autre? Le temps «des grandeurs» est passé! L'Art, *lui même*, éternel, est tombé à l'art d'agrément. Nous en sommes à l'époque du byzantinisme et de la décadence, et le «génie» de ce temps-là est de petite stature: il ne jette pas de lueur au loin. Bien plus, lui est-il même possible d'apparaître? En ces époques de transition, il vit comme un termite travailleur et caché; mais son travail en est peut-être plus difficile et plus méritoire. N'importe! jamais il ne donnera sa lumière. Que ceux qui son trop forts se châtent! C'est la belle époque des «*Minores*»: l'air d'aujourd'hui n'est pas pour les géants.

Nietzsche en est mort. C'est un exemple, mais ce n'est pas une consolation: «Il faut surtout anéantir l'espérance dans le cœur de l'homme». Tâche triste et dure. Y arrive-t-on?

CH. CHANVIN

Egloga

Rus et civitas

La fresca font entre l'herbey s'amaga
y fent un got de l'ample ma peluda
lo deu banyut l'ardenta sed apaga.
Las auras dihuen sa conversa muda
dalt del trespol que verdissam y freixas
guarneixen en la estada
del vell Pan amagada
de florida ridorta ab las madeixas.
Y allà sota la volta de fullatge
lo Sàtir s'ensopeix y ja somia
quan desperta'l lo pas sobre l'herbatge
del Deu, que encen lo dia,
lo gay Apollo, que cassant corria
buscant una ombra y tot vagant aturas
en lo palau d'aubaga,
hont lo vell Pan de la calor s'amaga.
Al veure al seu devant la imatge hermosa
del Deu del Sol de cabellera extesa
lo cap cenyit de llor y la armoniosa
tortuga d'or á son costat penjada,
l'arch vincladís y la sageta encesa
en la mà destra armada,
lo Satir s'estremeix y prou voldria
retxassar l'enemich que en só de guerra
sembla cercarlo en eix racó de terra;
mes pensa que debadas
contra las fletxas duras
servirían sas banyas cargoladas,
y amagant sos agravís
aixís l'hi diu tot mossegantse'ls llavis.

«Enrera fill de Zeus, cent colps enrera,
si eixa volta de fullas
pot servi á las gentadas de barrera.
¿Quan oh gens de ciutat nostras despullas
d'un regne antich, l'últim consol que'ns resta
deixaréu d'assotar com la tempesta?
Desde dalt de la serra
tas villas are impertinents vigilan
dels boscos sants la benehida terra;
camins fressats per tos soldats s'enfilan
tot serpejant per las gentils montanyas.
De guerra veus extranyas
han torbat ja cens colps las serraladas,
últim redós de Satirs y Driadas;
per bastirnos palaus ta gent aterra
los roures vells que Deucalió plantava;
per tot furga la terra

la torba avara d'un metall esclava;
y quan al bosch la dansa misteriosa
entorn de Liber dolsament s'enllassa
y veu la sombra ombrosa
Ninfas y Satirs, que Afrodita abraça
la copa al puny de pampols verts guarnida,
la boca á una altre unida
y al vell Silé que rialler contempla
lo bosch d'alzinas convertit en temple...
Llavors xiula com serp una sageta
de tos folls cassadors y la sagrada
dansa's fon com la boyra ab la ventada.
Enrera hermós Pean, si es que no pensas
desertar las bullentas columnadas
de tas amples ciutats y encar desitjas
johir las abraçadas
de nostres Ninfas per l'amor formadas.»

Diu lo Deu de la lira
tot somrihent lo mira
y estreny sa mà dels inmortals temuda
del Deu de peus de boch la mà peluda.
«Es en vá, l'hi respón, que nostra pensa
esbrini'ls libres del Destí, que'ns dären
á tu la selva inmensa
las verdas prades pels Abrils guarnidas
y'ls monts altius que'ls vells gegants alsáren,
y á mi las gentes ardidas
que tallan pedras, que als vinents encantan
y sota'ls porxos ab las liras cantan;
si Eros etern que penja nius als arbres
los puja ensemps en las rampants taulades,
la bellesa immortal, que sempre dura
ab pródiga dolsura
per ciutats y per boscos te escampadas
desde'ls plans á las cimas gegantinas
sas líneas ondulants sempre divinas
Tos camps prou tenen flors en las arbredas
cantan las aus lo despertar del día
un himne entonan las ratxadas frèdas
dels fills d'Eol ab fréstega armonía
y'l rústich tot indiferent ho mira
é indiferent escolta la tonada
de la flauta ab set canyas trevallada.»

«Allà sota dels pórtichs los poetas
ab liras d'or celebran la hermosura
dels camps florits, lo devassall d'espigas

que'l Juny porta á las eras,
los cups vessant, las brems rialleras,
y damunt las catifas de verdura
los misteris de Baccus y de Ceres
y á tu vell Pan y á tas gentils bandadas
de Satirs y de Ninfas que festejan
assedegats d'amor sobre las pradas
y en dansa bacanal al Deu rodejan,
mentres trist lo pages vos tem tothora
com deus dolents y en lo corral s'acuyta
á aplegar sos remats de la pastura,
quan s'escolta ta flauta
que resona del bosch en la espessura.
Tant sols aquell que en lo seu cap la flama
del geni sent bullir de veras ama
oh camps vostra bellesa,
que deixa al mon com un sagell impresa.»

Y mentres Pan com astorat l'escolta
repren lo Deu de Dafne una altre volta:
«Tu morirás com morirán un dia
las Driadas dels jardins com papallonas
quan fret l'Octubre sa ratxada envia;
més guayta allà una cosa

que será sempre eterna y l'hi assenyala
la gran ciutat que revesteix de gala
la llum brillant del Sol ponent al caure
y un temple gegant daura.
Allà al damunt de las columnas dretas
de fullas y de flors festonejadas
hont festejan cantant las orenetas
hi corre un fris de pedras trevalladas
hont Satirs y bacants en folla dansa
rihuen á l'ombra de la nit que avansa.»
«Guayta diu si dels homens la escultura
no aventatja á tos fills en hermosura.»
Y'l vell Satir suspira
y ab ulls plorosos las imatges mira...,
la ample renglera de columnas dretas...,
perque'ls Deus son á la ciutat inmensa,
als sons brollats de la daurada lira,
en los cants dels poetes
en la pedra tornada en escultura
forma eterna immortal, que sempre dura.

GUILLEM A. TELL Y LAFONT

Poesia premiada en el primer certamen de Camprodón;
publicada am consentiment del autor i del Jurat.

El silenci es d'or

Un senyor grave. Parla, al principi, ab molta prosopopeya.

Sí, senyors: el silenci — es — d'or.

Va dirho un philosoph de l'antigüetat, un pensador, un sabi, un grech, etcètera; y de totes las máximas, sentencias, aforismes, apotegmas, etcètera, qu'ha dictat la humana inteligencia, aquèsta es sens dubte la més justa, la més perfecta, la més irrefutable, la més incontrovertible.

El — silenci — es — d'or. Ya poden dirho y repetirho y tornarho á repetir á totes horas, que may ho haurán dit y repetit prou, ni may ho haurán prou pensat, capit, rumiat, profundisat, etcètera.

(Pausa.)

El silenci es d'or. Algú afegeix que la paraula es de plata. ¡Mentida! La paraula es de plom, menos que plom, es escoria, menos qu'escoria, es ayre, es el buyt, es res; perquè el

parlar es la cosa més vana, més inútil, més estèril, més... ¿cóm diré? més etcètera. Y vaig á probarho, á corroborarho, á demostrarho, á deixarho sentat.

(Animantse.)

¿Enrahonan las bestias? Nó senyors, las bestias no enrahonan. Y no obstant ¿s'entenen las bestias? Sí senyors, s'entenen perfectament sense necessitat de perdre temps ni malgastar saliva.

Un gos, per exemple, té un os; probin de pendreli. El gos no'ls dirá res, no'ls farà un discurs per demostrarlos qu'aquell os es seu; però qualsevol altre gos que se li acosti ho compendrà desseguida. — Y vostès també.

Un altre exemple. El gall está enamorat de la gallina. ¿Perdrá temps el gall en declararli l'amor, en dirli això ò allò, en pintarli la seva passió, en desferse en galanterías, magarrufas,

«OLIVERÀ» (MALLORCA)

ESBOÇ DEN JOAQUÍM MIR

trivialitat, etcètera? Nó senyors, el gall no dirà res, perquè sab qu'el silenci es or, però la gallina compendrà, llegirà, sentirà, palparà la passió qu'inflama al gall.

(Animantse sempre.)

Y aixís podria citarlos mils y mils y mils d'exemples, fets, cassos, circumstancias y detalls, qu'els demostrarian fins á la evidencia, fins al excés, fins á la sacietat, la inutilitat de la paraula; però em concreto, em limito, m'atench als ya citats exemples, perquè res detesto, aburreixo, abomino, com las paraulas superfluas, las repeticions fastidiosas y las digressions embafadoras, professant com professo, tenint com tinch per máxima evangèlica aquèsta: el — silenci — es d'or.

(Pausa, S'aixuga el front.)

Perquè, anem á veure. ¿De què serveix la paraula? ¿De què pot parlar un home, un

quídam, un qualsevol, un ningú?... Donchs bé, un home, un quídam, un qualsevol, un ningú, no pot parlar més que de dugas cosas: ò de sí mateix ò dels altres.

Parlar de sí mateix revela presumció, fatuitat, orgull, etcètera; es propi d'insensats que's figuran — infatuats com están de la seva persona — que tot lo que fan y diuen, y pensan y discorren, y els hi passa y deixa de passarlos, té d'interessar als demés com els interessa án ells mateixos; en lo qual van completament errats, equivocats, venuts. Un home serio, grave, formal, may deu parlar de sí mateix.

Parlar dels altres encare es pitjor, perquè el parlar dels altres porta á la murmuració, la murmuració porta á la calumnia, la calumnia á l'infamia, l'infamia al deshonor, el deshonor... ¡Deu sab ont pot portar el deshonor! perquè qui pert l'honor ho pert tot, consideració, respecte, estimació, dignitat, etcètera.

«PALMA» (MALLORCA)

ESTUDI DEN JOAQUÍM MIR

L'home digne may deu parlarne dels altres. Yo? no'n parlo may dels altres, ¡que s'arreglin! ¿Que fulano es un pillo? pitjor per ell. ¿Que sutano es un sant? que vaji al cel si li volen. ¿Que mengano es un ximple? ditxós ell que no s'ho coneix. ¿Qu'aquèl es rich? que sopi dos cops. ¿Qu'aquèl es pobre? que segui á terra. ¿Qu'aquèl altre es lleig? no tinch pas de casarmi! ¿Qu'el de més enllá passa tragerias? més va passarne Jesús pels pecadors; ¡què'm fa á mi! Ni á mi ni á ningú.

Y are, passant á un terreno més vulgar, més al alcáns de totas las inteligéncias, descendint á una esfera més baixa á fi de què tots vostès em pugan compendre. Surten de casa y's topan ab el primer que passa, un amich, un parent, un simple conegut, un parroquia, un etcètera. Lo primer qu'han de fer es parlar,

saludarse. «¿Còm ho passa?» (¡Què s'els en dóna á vostès ni án ell?) «Molt bé, gracias.» (Això'ls té sense cuydado.) O bé: «No estich gens de filis; aquet dolor...» (Y qué li contan! vagin á esplicarho al metje!) — Som al estiu: «quina calor!» (Ya ho sabíam, es fruyta del temps.) «Per mi cap estiu n'havía feta tanta.» (Es mentida! grau més grau menos tots els istius fa la mateixa.) «No sé ont anirém á parar ab aquestas xafogors!» (Anirem á parar al hivern com sempre.) «Si això segueix aixís no podrem resistirho!» (¡No ho han de resistir! ho resistirán com tots els estius, y quan farà fret encara ho trobarán á anyora.)

Ah sí, parlemne de quan farà fret!

¡Quin fret fa!» (còm si al hivern hagués fet may altre cosa!) «Per mi cap hivern n'havia fet tant!» «No sé ont anirém á parar ab

aquestos frets!» «Si això segueix aixís no podrem resistirho!» etcètera, etcètera, etcètera; tot lo mateix de sempre, y tot mentida! mentida! mentida!

Y allò de «¿Que no veu quin modo de ploure?» — ¡Y es clar que ho veig! ¿que soch cego per ventura? Y després de tot ¿què té de particular aquet modo de ploure? cau aygua com sempre que plou. — «Es que avuy la donan á bots y á barrals.» — ¡Mentida! no la donan de cap manera; cau aygua! — «Es qu'ens tornarem granotas...» — ¡Idiotas ens tornarem á forsa de sentir bestiesas, impertinencias, incongruencias, panarrerías, xerramenta inútil y paraulas sense substancia!

Y omiteixo allò de «Fulano ¡que bé parla! ¡té una llabia d'or! ¡es un pou de ciencia!» — ¡Mentida! ¡error! ¡farsa! ¿De què parla, d'art? Donchs agafin un llibre d'art y estudiin, y sabrán tant com ell. ¿De què parla, de ciencia? Donchs agafin un llibre de ciencia y llegeixin y callin y meditin y apendrán més qu'ab totas las conversas.

(Rapidíssim fins al final.)

Però cá! la qüestió no es apendre, no es instruirse, no es millorar-se, sinó xerrar, xerrar á tot'hora, xerrar sempre, xerrar á desdir, xerrar pels colzes, per las butxacas, sense to ni so, sense solta ni volta, sense cap ni centener, xerrar sense engaltar, perquè sí, vinga ò no vinga á tom, s'escayga ò no s'escayga, interressi ò no interressi, xerrar á casa, xerrar al carrer, al cafè, al casino, al teatro, á missa, xerrar y res més que xerrar, xerrar sempre, sempre, sempre!

(Descompost.)

Malehits sigan els xerrayres y el que va inventar la paraula! Yo, en veyent que s'em planta algú al devant y obra la boca... no hi puch fer més, em poso nerviós, las orellas em xiulan, el cap me dona voltas, em cuso la boca y dich lo de sempre: «El silenci es d'or!»

(Fuig... nó ell, l'auditori.)

APELES MESTRES

Mon palau

He seguit la caverna de mos vicis:
Tots hi eren confosos envoltantme,
i m'atreien, com feres amansides,
amb udols de desitj, i m'abrassaben
el cos, encadenantme am ses caricies,
i ardentes sas mirades llumenaben
com espurnes verdoses, reflectintse
al fons de mas pupiles aixamplades,
fixes en la negror.

Mes he sortit,

i am pany i clau he ben barrat la porta,
l'ampla porta de ferro ben macissa;
que'l llumenar ardent de sas mirades,
no tórbi l'harmonia de crepuscol,
que regna en les estades de ma casa;
que son bramar de feres amansides,
no confóngui's arpegis de les citares
i'l cant dolç de les flautes, que resonen
en mon jardí de tarongers i roses;
que no pensi ningú al entrà en ma cambra,
envellutada i trista i silenciosa,
que mai puga existir en les fondàries
de mon palau somniós, palau puríssim,
la baixa cova ont jáuen els meus vicis.

J. PAHISA JÓ

Elegia

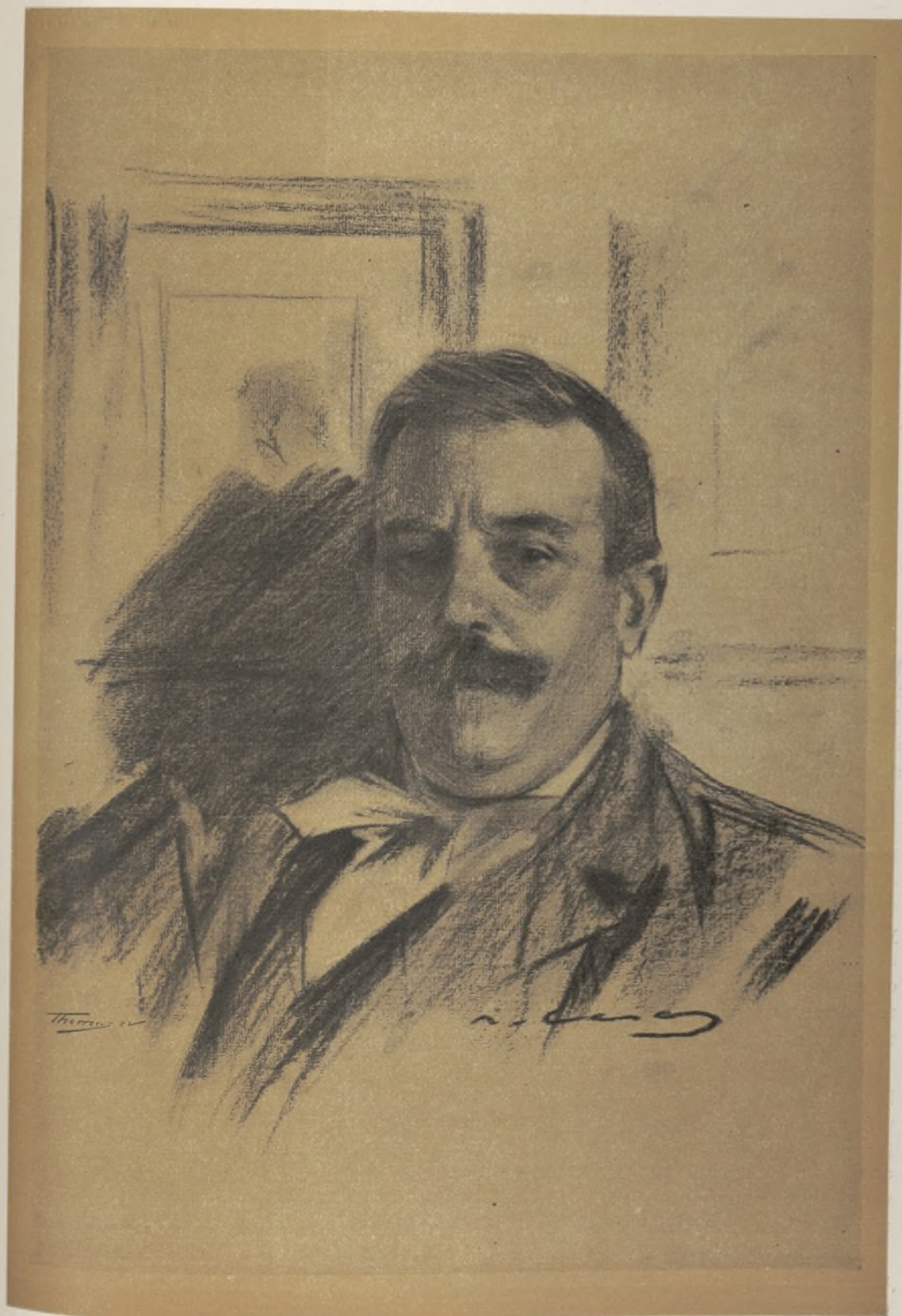
(de Albert Samain)

Com se coll-tors la flor pesanta t'entristeixes
y á voltas en mos brassos vensuda defalleixes,
y enfonzas dins mos ulls los teus ulls verts ardents
ab un somriure llarch hont relluhien tas dents...
Jo t'abrasso y'ns vé quelcom de la ubriaguesa
del esparver qu'estreny frisés la seva presa;
tu somrius vora meu coll-torta, esgroguehida,
perqué te sents ben á frech d'una gloriosa vida;
y quan mon cor s'inflama ab tan ardent transport
me vé un desitj de durte, ben viva dins la mort.
En tos ulls qu'espurnejan hi miro fit á fit,
y tot ponentse, baixa dins tu mon esperit...
En los plechs mitj badats de ta roba folgada,
ahont llampega sovint ta pell fina y rosada,
un átom de carn teva s'arrenca de ton sí,
y en onas perfumadas arriba fins á mi.
Y poch á poch, ulls cluchs per gosarlo milló,
jo cullo de tos llabis la flor del teu petó.

Traducció de E. MOLINÉ Y BRASÉS

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

«R. CASELLAS»; DIBUJO DE R. CASAS

La gent dels llims

(Del llibre *Sots ferestechs*)

TRICO, trico... trico, trico, padrins xaruchs y caps de casa, tots els vehins de la parroquia s'havien deixat caure al sot de l'església pera veure què volia'l rector nou.

Els quins devallavan de dalt del Serrat no feyan el visatge tan tristoy com els quins venían del fons de las clotadas, ni duyan vestits tan foscos, ni semblavan tan sorruts. Fins n'hi havia, com el vell de càn Janet, que a ratos s'esqueyan a dir un mot am el gran del Malarich o am el jayo de Pollonell, o be ab l'avi Carbassot, que, haventse trobat pel coll de càn Ripeta, havían baixat tots junts fins al bell peu de la rectoria.

Peró, els quins sortían de dintre'ls sots, fos dels pendíços predegosos del Sunyer o de les foscurias del Bosch Negre... aquells sí, que no podían fer un posat més totxo, ni una cara més pansida. Tenían uns andamis i uns tirats, i un mirar tan sòpit, i una fatxa tan esquerpa, i una positura tan encongida, que talment semblavan una corrúa de pregadeus de rostoll. Quasi tots duían uns trajos balders, fets d'una roba de vellut obscura, fosca, però destenyida pel frech de la broça y dels terrossos, aixís... com d'un to dubtós, que primer hagués sigut negre y després s'hagués tornat d'ala de mosca y hagués acabat per ser de color de gos quan fuig... Tot plegat feya una taca tèrbola, terrenca, polsinosa com de gent que, havent estat soterrada per llarch temps, s'hagués descolgat de terra pera comparéixer a la cita.

Arribavan tots taujans y silenciosos. Ab prou feynas se saludavan, com si'ls dolgués de dir un mot; y, mentres els uns s'asseyan als pedríços del voltant del cementiri, els altres s'arrupían a la paret de l'església o s'arribaván d'esquena a las enrunadas tapias de la rectoria.

Dels vehins més propers de la parroquia, no n'hi mancava pas cap. Eran gent xaruga quasi tots, carregats de nafra y de xacras, com rocas pera anar al canyet. Ací's veyá a l'avi Pugna traginant un goll tan gros que li abra-

çava tot el coll, desde'l clatell al sotabarba. Allí hi havia en Pere Mestre, ab aquella cama curta que'l feya ranquejar tot fent ganyotas. Després venía'l jayo de Romaní, l'Aleix de las Tófonas, cargolat a tall de serp y mitj rihent per sota'l nas. Més enllá, una mica enretirat, igual que si's dongués pena de barrejar-se ab aquells padrins xacrosos, hi havia en Cosme de la Rovira, d'un color de cara tot trencat, y alt y prim com un pollancre. El cego de l'Uyá seya a la porta de la rectoria, al costat del Bepus, el masover, que no deixava al vell ni a sol ni a sombra, quan no se'l vigilava la mestresa...

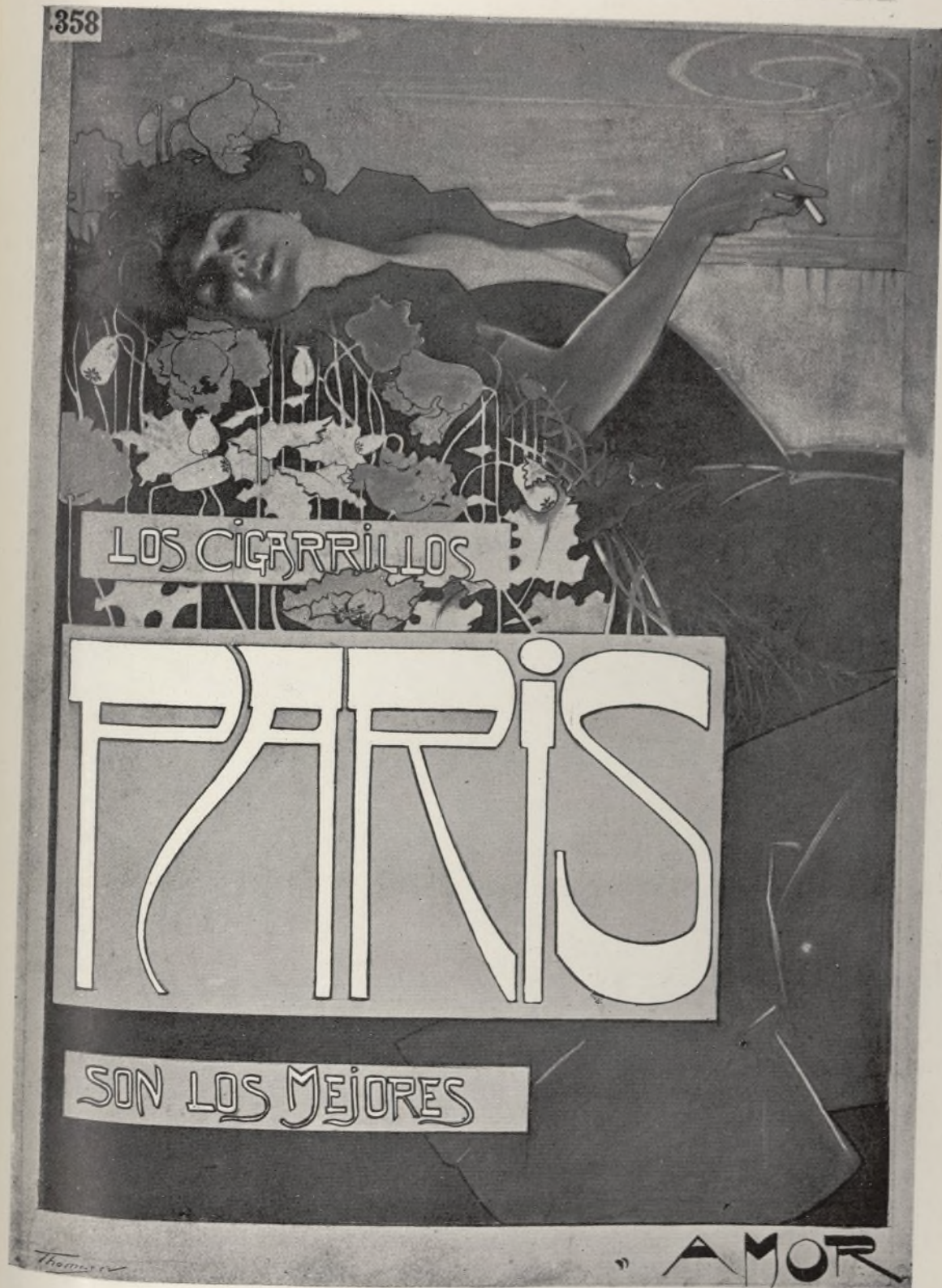
Ab tot y haverhi per'llí aplegada tanta gent, surava arreu una lley de quietut estranya, com si aquells homes tinguessin el do misteriós de moures en el silenci, sense piular, ni respirar, ni fer remor de cap mena. L'un s'estava ab el cap caygut sobre'l palmell de la mà, com si dormís; l'altre, tot encantat, tenia'ls ulls fixos sobre'ls munts d'herba del cementiri, acabada de segar; aquet, ab la vara de freixa que tenia als dits, gratava suaument la terra de davant seu; aquell restava ab la boca badada y els ulls cluchs, com un babau.

Quan mossen Llátzer va surtir a la porta de la rectoria, van girar un moment el cap com tafanejant al rector nou; però desseguit van tornar a enfonzarse a l'ensopiment de sempre. Ni l'aspecte atractivol del capellá, ni l'expressió compassiva del seu rostre, ni l'ayre de dolor que rodava pels seus llavis, ni la lluhícor d'uns ulls encara plens de joventut, que semblavan contradir la blancor d'un cap cobert de neu, no van causar pena ni gloria als espessos bosquerols. Més aviat feyan cara de sentirse vergonyosos y encongits davant d'aquella bondat adolorida.

★ ★

El rector se'ls mirava, se'ls mirava... y, sèns poguerhi fer més, altre cop se li omplia'l pensament de funerarias imatges. Al contemplar

358

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.
PRIMER PREMI: AUTOR SIG. VILLA, DE MILÁN

360

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.
SEGUN PREMI: AUTOR, SIG. METTICOVITZ, DE MILÁN

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS» DE BUENOS AIRES.
TERCER PREMI: AUTOR R. CASAS, DE BARCELONA

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

4.¹ PREMI: AUTOR SIG. COLLIVADINO, DE ROMA

tan aclaparada y abatuda a la munió de feligresos que s'asseya pel pla del cementiri, se li presentava que tenia davant seu, tota plegada, a l'humanitat tristoya qu'havia passat pels sots durant els sigles. A sota terra hi jeyan, en la pau de la mort, las generacions passadas. A demunt, sobre'l fossar, s'hi escampavan las generacions del día, gayrebé tan somortas y dormilegas com las de sota, que dormían el somni etern... Però a ne'l capellá l'esferehía aquella idea, y per això's passava las mans pel front, com pera esborrar el fantasma que tant a deshora li tornava a contorbar el pensament. No eran pas tenebras ni imatges desfallidoras lo que li convenia, en aquells instants, pera to-

y desolació. Mirèus, jo mateix tinch la rectoria tota enrunada, y m'he hagut d'arrenconar a la part del porxo, qu'encara s'aguanta poch o molt... Y ja'm penso que lo que'm passa a mi us passarà a tots vosaltres. Però, per miseria que patim, un recó pera arredossarnos, un indret pera lliurarnos, a la nit, del vent y de las ayguas, el tenim tots, tots... menos Deu! L'esglesia talment sembla una casa payral abandonada pels fills. Tota cau, tota s'esberla, las voltas s'obren, s'esquerdan las parets, y els aue-llots fan niu a las cornisas y s'ajocan pels altars... Y ¿no us fa pena això, fills meus? ¿No sentiú may veus de remordiment qu'us cridin: «Vosaltres teniu casa... y Deu no'n té. Vosaltres

car el cor dels rústechs adormits. Era fe lo que calia, fe ben ardent en la resurrecció dels morts... Era caritat, caritat redemptora, lo que necessitava pera deslliurar a las ánimas obscuras que vagavan sense esma per la foscuria dels llims...

Y allavoras el capellá, com si fes un esforç pera ferse venir a la boca las paraulas de pietat qu'en altres temps sempre tenia a flor de llavis, va dirigir-se als feligresos, tot obrint els braços ab un gesto de pare que va a parlar a sa familia, ple d'amor.

— Fills meus, jo us he cridat perquè... ja ho veyeu!... la pobre'esglesia se'n va a troços... y hem de veure si entre tots l'apariem. Donèu, per pietat, una mirada allí dins... y diguéu si no us fa llástima una miseria com aquella! Jo, la primera vegada qu'hi vaig entrar, no vaig pas poguer aguantarme'ls plors... Ja ho sé, ja ho sé, qu'a n'aquestas clotadas ahont viviu, veritables valls de llàgrimas, tot es pobresa

tres dormiu a xopluch... y la pluja entra á l'esglesia...?»

La major part dels feligresos escoltavan com estaquirots la prèdica del capellà, sense dar senyals de vida. Els quins semblavan menos enzas, tot lo mes que feyan era moure'l cap d'una manera indecisa, que no se sabia si volia dir que sí o que no. Mes el rector, per això, no's desanimava, com si a copia de bondat y d'indulgencia's vegés ab prou cor pera férsels seus y encomanarlos els fervors que li bullían dins de l'ànima.

— Y encara, fills estimats, heu de pensar una altra cosa... y es que'l temple de Deu també es el patrimoni sagrat dels feligresos, la casa payral dels cristians. No oblidéu que sota aquets murs qu'ara s'ensorran hi han vingut a resar y buscar refugi las altras generacions, els vostres pares, els vostres avis, tots els vostres antepassats. Recordéus qu'allí dins d'aquella nau vos van arruixar el cap, al venir al món, ab las ayguas del baptisme; recordéus, qu'allí us van ensenyar, de criaturas, els sants manaments; recordéus qu'allí us van lligar per la vida ab la dona qu'heu estimat; recordéus qu'allí heu vingut a resar la derrera oració pera'ls vostres morts, abans de donarlos terra!... ¿Còm podeu permetre, donchs, que resti sola y verna, tancada y feta ruinas, aquesta casa de Deu que s'ha alegrat ab vostras alegrías y s'ha entristit ab vostras penas? ¿Còm podeu volguer que callin eternament aquestas campanas qu'han repicat alegroyas pel vostre bateig y han plorat ab dolor la

mort dels vostres? ¿No l'anyoreu, aquesta veu amiga qu'us dona'l bon día y la bona nit, qu'us desvetlla y us adorm, qu'us avisa la tempestad y el bon temps, qu'us crida a la festa, a l'oració, y us senyala las horas de la vida?... ¿No l'anyoreu? ¡Diguéume! ¿No l'anyoreu?

**

Els bosquerols no obrían boca. Ni empaytats frech a frech per las fogosas preguntas del capellà, sabían dir una paraula ni fer un signe qualsevol. Més aviat feyan cara d'anguniats y neguitosos, com si'ls amohinés y els dongués pena aquella exaltació del rector nou, que

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

LEMA: CARÁTULA

maldeva tant com podia pera arrencarlos a l'etern ensopiment. Semblava que no estessin bé, que patissin... que'ls burxessin... que'ls entrés una mena de defici... No sabían qué fer ni cóm estarse... N'hi havia qu'ab la llengua tocavan l'ase; n'hi havia que davan copets a terra, fent anar el peu... L'un se burxava l'orella, l'altre's gratava'l cap...

«¡Són bestiolas del bosch! — pensava'l capellá, devant d'aquell silenci, ple d'angunia. — Son taups de la terra, engorronits a las arrugas de las montanyas, ahont hi tenen fet el cau... Els sap greu que se'ls desvetlli, com si aborressin la vida. Més s'estiman dormir quie-

tons dins las tenebras que caminar cap a la llum. Estantse a la fosca han perdut la vista, com han perdut la paraula vivint en la solitud...» El pobre rector se trobava trist d'esperit y cor-glaçat, perquè ja desconfiava de poderlos fer obrir els ulls y ferlos badar la boca. Y... lo que l'acabava de contristar era que, boy a mida que perdín l'esperança de resucitarlos, sentía néixer dintre seu un sentiment... que l'esferehía a l'adornársen.

En lloch de pietat, de conmisericòrdia, començava a sentir rencunia, rencunia y fástich contra aquella gent sorruda qu'anava ab la vista a terra y no sabia dir un mot.

— ¡Però parlèu, per caritat! — clamava mossen Llátzer. — ¡Diguéu una paraula! ¡Sembleu muts, Senyor Deu meu! ¡Sembleu morts!...

Y allavors va començar la tirallonga de las misèries, l'eterna lletania de quan s'els furgava massa.

— Som tan pobres...

— Anem tan escassos...

— Estem tan enderretits...

— La cullita ha estat tan magre...

— Se mos ha mort tant bestiar...

— Mos va tot tan malament...

— Però jo no us demano pas hisenda ni cabals, Senyor bon Deu! — feya'l rector despatientantse. — Jo no més vos demano cor, esperit, braços que m'ajudin, cossos que's moguin, camas que caminin... Jo no us demano res més que voluntat, una mica de voluntat! Las obras de la pobre esglesia, las podem fer a terralló. Jo faré venir un mestre o dos de l'Ametlla, però vosaltres m'heu d'aju-

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

LEMA: FENIS

dar en aquesta obra santa d'aixecar el temple de Deu... Els quins teniu pinedas podeu dur cayrats pera las bastidas; els quins vos esteu vora del cingle podeu fer camins de pedra fins aquí; a la pujada de l'Uyá hi ha prou pedra de calç pera poderne fer unas quantas cuytas; de baix de la riere del moli's pot pujar la sorra que fassi falta...

Tothom restava mut, com si no entenguessin lo que'ls deyan.

— ¡Es dir que no voleu fer res per l'esglesia! — exclamava, indignat, el capellá. — ¡Es dir que no voleu fer res per Deu!

Ni una paraula. Tothom callat. El rector se'ls mirava ab els ulls plens d'ira... y altre cop li venia la deria al pensament de que tota la munió que tenia a devant seu no era res més que un ramat de bestias. «Bestiolas del camp... Animalets del bosch... Si fins ne tenen la cara... y els tirats!... ¡Deu me perdó si pecho! — pensava'l capellá — però no puch apartar de mí aquesta infernal caboria. ¡Ho són! ¡Ho són! No cal més que mirar aquest home de galdas ab barballeras y ulls negats d'aygua, pera veure qu'es un bou, fet y dit. Y aquet, de cara rodona y ulls esverats y nas menut... ¡Si això es una óliva! Y aquet, ab el goll penjant y la testa bonyeguda, sembla un galápat... ¡Y aquell ranco, una granota, quan fa aquella lley de saltirons!... ¡Deu me perdó! ¡Deu me perdó!» Y espantat dels propis pensaments, que semblavan rauxas de desvari, el rector va redreçar-se, y, aixecant enlayre un braç misericordiós, va dir a ne'ls rústechs feligresos:

— ¡Anèu, anèu en nom de Deu! ¡Y que'l Senyor vos benchesca a tots!

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

LEMA: L'ART POUR L'ART

Els bosquerols no esperaván altra cosa. Tots van anar girant cúa, l'un esquitllanse cap al Serrat, l'altre esmunyintse cap al Bosch Negre, cadascú buscant el cau, pera tornarshi a enterrar en vida.

Els quins anavan pel mateix camí, mormolavan en veu baixa:

- ¡Quinas endergas, el rector!
- ¡Vés ab quinas orgas surt!
- Y aquells ulls que fa d'esperitat...
- ¡Si sembla una mala cosa!

Altres somreyan ab ayres mofetas:

— Vès... fesli una esglesia nova! — deya en Pere Mestre, tot ranquejant.

— Sí... — responia l'avi Pugna, fent sac-

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

LEMA: LOS CIGARRILLOS PARÍS

cejar el goll.—Y a mi'm cau la casa a troços...

— *Y a mi tuta se m'aclufa...*—afegia l'Aleix de las Tófonas, mitj somrient per sota'l nas.

RAYMOND CASELLAS

Pompeyo Gener

Estudio biográfico crítico, por José León Pagano

LAS obras de Pompeyo Gener, el filósofo catalán, han dado pié al reflectivo redactor de «La Resegna Internazionale» de Florencia para escribir un hermoso estudio crítico biográfico, en el que el autor muestra sus vastos conocimientos antropológicos y li-

terarios, su bello y suave estilo, que recuerda el de Renan, y sus excelentes dotes psicológicas, al comprender todo el empuje, toda la bravura y todo el *sentido* de la vida, que animan las páginas del primero de nuestros filósofos.

Para que el lector se forme una ligera idea del estilo delicado, preciso y elegante de José León Pagano, transcribiré los dos párrafos con los cuales termina la sentida dedicatoria á su madre.

«La madre es el único Dios sin ateos» ha dicho profundamente Legouvè. Además, el culto de la verdad, alejándome en apariencia de tu fé, me acerca á tí cada vez más. ¿La verdad? ¿Y que es la verdad?

Cristo guardó silencio cuando Pilatos se lo preguntara. Más si tú, madre mía, me interrogaras en ese sentido, eligiendo una respuesta que fuese una verdad absoluta, yo tomaría tu cabeza querida entre mis manos, y, besandote en la frente: diría: «tu amor.»

Como quiera que según mi entender, la crítica ha muerto definitivamente; como quiera que

el oficio de crítico es digno de que se le rían *irrespetuosamente* á sus barbas, porque toda crítica es ya imposible á fuerza de *sabernos* tanto, y de saber que la crítica imparcial es un ideal irrealizable, concretareme á presentar al público español al autor del libro «Pompeyo Gener» y á recomendarselo, no tanto porque se haya ocupado de una de las pocas notabilidades españolas que tengan más resonancia en el extranjero, como por sus propias ideas.

Hacer una crítica de una crítica, aun cuando sea hecha de *buena fé* y *con lealtad*, esta *lealtad* que hoy desconocen los señores literatos y pseudo-pensadores! — es desnaturalizar el objeto primordial de esta crítica, por la razón sencilla de que, se ha de ver al sujeto con

los ojos ajenos, es decir, tal como lo ven ojos ajenos, amen de la no pequeña deformación de como *veo* yo, lo que *ven* estos ojos, visiones ambas que tal vez el original haría variar totalmente si la cosa en sí fuera visible. Más, como sea que yo he de dar al público mi impresión sobre lo que dice Pagano, de Pompeyo Gener, haré pues, si puedo hacerlo y vengo tratando de hacer, lo más que en adelante podrá ejecutar el más grande de los críticos *leales* y *sinceros* para consigo mismo y para con los demás; circunscribiréme á todo lo que la crítica no-científica podrá dar de sí: á una fidelísima presentación del autor, llamando la atención sobre su forma más popular, para que la mayoría lo lea ó cuando menos lo conozca.

No trataré pues de des-triar las ideas del autor y cuidadosamente estudiarlas, examinarlas, discutir las, co-tejarlas con las de Gener y con las de otros modernos pensadores; el corto espacio de que dispongo no me lo permite.

Pagano ha leído y concienzudamente estudiado las obras de Gener, á quien conoció en Barcelona el pasado año — y de este hondo estudio y de sus largas conversaciones con el maestro— como él le llama— ha brotado el libro henchido de *amor* y hasta ¿porqué no decirlo? de unas salpicaduras de gratitud.

Pagano dudaba de la realidad de la vida, cuando tuvo ocasión de leer *Amigos y maestros* de Pompeyo Gener y esta obra le afilió para siempre á la amplia y vital filosofía del pensador catalán — esta filosofía de un científico embriagado como un artista con el contenido de la ancha copa que le brinda

la vida, aun en sus más grandes dolores: un Dyonissos, que *sabe* el *misterio* y lo canta con la valentía de un Prometeo, serenamente sabio á la manera de un Asclepios; de un vitalista que se amamantó en las ubres inmensas de natura, saturándose del gran jugo y de todo el profundo sentido de la existencia; de un enamorado de la hermosura de la vida, que se siente bravo y digno luchando por esta alegría de ser y existir juntamente con ese movimiento imposible de limitar, que le envuelve por doquier y que canta su colosal canción, transformando sin cesar, flores, frutos y perfumes, en armonías, bellezas y sanas crueldades, tendiendo siempre á un perfeccionamiento del

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

LEMA: HOPP-HOPP

«CONCURS PARÍS»

POST FATA RESURGEM

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

LEMA: PECANDIX

tipo, al reino del más fuerte y del mejor sobre la tierra.

En el primer capítulo del libro, *El Método*, José León Pagano diserta brevemente acerca de la manera y como debe ejercerse la crítica y luego de repudiar el método de Sainte Beuve, sacar todas las ventajas del de Taine, desdeñar en ciertos puntos las de Lessing, De Saintis y los estetas franceses, *enseñase* á reintegrar todos estos métodos hasta fundir el biográfico, el histórico y el estético con el psiquiátrico de Ferri y dar en la verdadera crítica científica, crítica de reintegración que el sociólogo Fausto Squillace — como dice Pagano — tiene el honor de haber intentado antes que nadie en Italia.

Mediante esa crítica biológica según Ephrem Vincent del *Mercure de France*, brota de la pluma de José León Pagano, algo semejante á una evocación, á lo más asequible á todo el mundo, á lo más cerca de Gener — verdad para todos, á la fase de la realidad Gener que más criterios pueden juzgar sin discrepancias sensibles.

Pagano como Taine y Ferri, indica en el segundo capítulo de su obra, los antepasados de Gener, sus pasiones, las carreras que siguieron, su *estado-valor social*, enfermedades dominantes, constitución física y la del filósofo que *la Sociedad antropológica de París* declaró de un puro etrusco; luego hace observar la medida y forma del cráneo de Gener, el medio ambiente en que ha vivido, sus predilecciones y sus repugnancias, su constitución *moral* — como dirían los que blasfeman de la dignidad humana — moral ó hiperfísica, resultado de la física, á fin de completar en lo posible, la totalidad individual de Gener, con anécdotas, en las que el más ligero rasgo psicológico da pie á un complemento ó restitución del filósofo que estudia Pagano.

Se sigue en hermosos párrafos, lo que podríamos llamar historia psicológica del autor de *La Muerte* y *El Diablo*, extrañándose Pagano con razón de lo poco conocido á fondo que es de España nuestro filósofo, del cual se han ocupado eminencias como Renan, Littré, Wieroutoff, Spencer, Richepin y De Gubernatis y

«CONCURS PARÍS»

DU FEU S'IL VOUS PLAÎT

«CONCURS PARÍS»

RAGGIO DI SOLE

recuerda que le ocurre algo semejante á Roberto Ardigo, el introductor del positivismo en Italia. Continúa Pagano estudiando la vida del ilustre catalán y cree que así como de Taine se dijo que nació sabio, de este podría decirse positivista. Y añade dato sobre dato, para demostrar cómo Gener ha llegado al criterio de vida que profesa: como Flaubert su color predilecto, es el rojo de sangre; su facultad analítica, se debe á la herencia — su padre fué químico; su fuerza, á las grandes luchas que ha sostenido: su tendencia ambulatoria es debida á sus antepasados marinos, tendencia que habría explicado á Bazalgate de la *Revue Franco allemande*, la universalidad de conocimientos de Gener, que tanto le asemejan á uno de aquellos poderosos espíritus que florecieron en el renacimiento, pues lo mismo que se pasa de un país á otro se puede pasar de una presonización á otra de los humanos conocimientos, cuando se tiene esa fuerza dinámica.

Y termina Pagano el capítulo con la historia de los libros de Pompeyo Gener, la oposición que siempre hallaron en la península,

su conocida opinión acerca del porvenir de España, de las literaturas castellana y catalana, y al preguntarle el joven argentino, que pensaba propósito de la tan cacareada decadencia latina el pensador catalán la niega y aun hace observar que los italianos con los belgas son los primeros prosistas del mundo; y que los primeros cuentan con Ferris, Garofalos, Lembrosos, Sergis, Borios, Giocosas, Pragas et Braccos, sin contar sus músicos, pintores y escultores.

«Y hoy — dice Pagano finalizando el capítulo — al fijar las ideas del maestro, mientras la lengua de bronce del campanario de Giotto, dice al espacio la divina grandeza latina y Florencia gentil se muestra á la gloria del sol naciente, tornan á vibrar en mi alma las palabras de ese espíritu elegido, palabras que encierran desde luego un recuerdo fervoroso para España: «Oh! á no ser por América, dejaría al instante de escribir en castellano...»

A mi se me declara enemigo de España, por el solo hecho de ponerles el mal debajo de los ojos. — Y mi espíritu preguntaba con

«CONCURS CIGARRILLOS PARÍS»

LEMA: DEVOCIÓN

Nietzsche: ¿Es que hay que empezar por romperles los oídos para que aprendan á oír con los ojos? Y mi espíritu contestaba con el gran filósofo: Amo al que justifica á los venideros y redime á los pasados, porque quiere que le hundan los presentes.»

En los tres capítulos restantes, José León Pagano, hace definitiva su concepción de Gener, entresacando de las obras de este, los trozos que mejor se adaptan á su manera de pensar actual, de modo que es fácil reconstruir la filosofía de Pagano á través de esa metódica pero algo breve exposición.

Discute el problema de las causas finales y aunque Gener lo suprime por entero, cuando

exclama: «causas primeras ninguna, ni sabemos si existen;» Pagano añade: «poco debe importarnos la primera negación: en la segunda, reconoce implícitamente que *no ha podido conocerlo*, lo cual es una afirmación indirecta de su existencia.»

Y se podría contestar al escolasticismo de Pagano, con un su propio párrafo que dice: «Sólo el espíritu libre de *preconceptos* — y le subrayo la palabra — puede leer en el libro de la naturaleza. — El sólo puede penetrar el oculto lenguaje de la parábola que producen los eclipses al rodar de los mundos sobre sus diamantinos ejes.» Y á la indecisión de Gener, con este absurdo, al parecer:

Si hubiera una causa, ya no existiría. Aceptarla, no es en el fondo otra cosa, que negar mi propia existencia.

En el capítulo titulado «El filósofo», que lleva por lema estas palabras de Gener: «El intelecto debe marchar adelante sin odio alguno, impasible ante lo que derriba, y sin curarse de lo que pueda surgir de lo que siembra. Especulando sobre la realidad fenomenal, si algo hunde es porque no estaba bien cimentado. Llevando por guía el superior interés humano, la vida intensiva, atensiva y ascendente, sólo obras vitales puede producir. Si algo aleja, serán sólo fantasmas del pasado.» (1) Condensa Pagano en lo que las cortas páginas que le dedica se lo permiten, toda la finalidad de la doctrina de Gener, señalándola de modo que el lector pueda darse perfecta cuenta de las bases fundamentales de la doctrina del filósofo catalán. Y en unos muy bien entendidos párrafos en los que hay verdadera poesía y *sentimiento* de las ideas que

(1) Inducciones, pág. 10.

Pel & Ploma

expone, canta la impresión que le ha producido la obra de Gener. Me privo del placer de copiar íntegras las páginas que comienzan: «La verdad es libertad, y fuera de ella no hay moral posible» (1) porque escedería de los límites á que debo constreñirme.

Y con Gener y Nietzsche cree Pagano, que marchamos hacia el *Superhombre*, hacia el *Héroe* de Carlyle y el *Representative man* de Emerson; que todo dogma es una coyunda, un paso hácia atrás; que se vive aun de muchas ideas, muertas tiempo ha; que la humanidad tiende á una aristarquía ó gobierno de los mejores; que los pueblos valen por sus grandes hombres; que los empujan hacia el porvenir, que cada uno de ellos ha de ser por lo menos, tan grande como su raza para ordenarla y dirigirla, algo semejante á una idea que puede deducirse de la profunda de Lictemberger: «se ha de hacer la filosofía que interesa á los hombres», se ha de ser tan grande, que se logre arrastrar toda una raza, seducirla, maravillarla y exaltarla, ante el magistoso espectáculo de un *Unico* — que diría Max Stomer — que marcha con la vida hácia el embriagador misterio del ideal — del ideal que flota ante nosotros, y nos ofrece sus tesoros, con un gesto tan derretido, tan de honda amante, tan imposible de negarnos á tomarlos, á menos de blasfemar con esa inmoralidad eminentemente cobarde y cristiana: «*Dominus non sum dignus.*»

En el siguiente capítulo, que Pagano titula «Por la verdad» se establece un paralelo entre *Literaturas malsanas* de Gener y *Degeneración* de Max Nordau y en el se demuestra lo que saben todos los que han leído ambas obras, esto es: que contra el parecer de los señores críticos de Madrid, nada de común tienen las dos referidas obras.

Y ahora es ocasión de observar, que quienes criticaron las obras de Gener y particularmente *Literaturas malsanas*, fueron una série de esteatofigios y eunucos literarios, que cometen la infelicidad de existir aun, para mengua y baldón de esta España, que tan desdeñosos párrafos inspira á Max Nordau, cuando cabe que se estudian oficialmente filósofos de

quinto orden como Krause; esta España, que á fuerza de fé, se ha quedado sin fé; esta España, que al leer un libro español de filosofía de positivista — *Inducciones* de Gener — hace exclamar á L. Bazalgette: Un hijo auténtico de la «pobre España» discutiendo á Feurbach, Emerson y Nietzsche! ¿Quién lo hubiera creído entre los más optimistas?; esta España, donde no se entiende á Dühring, Max Stirner, Nietzsche, Carlyle y otros: esta España, donde no se sabe una palabra, sino por males correspondales y peónicas referencias de la actual trayectoria en filosofía y arte; esta España, donde se *atropella* ó *elogia* en lugar de traducir, á Flaubert, Marejowsky, Anatole France, D'Annunzio y Kipling; esta España, que camina hácia una *egipciación* perfecta, por exceso de cadáveres vivientes y prolongados ayunos de buen sentido: esta España, en fin, en la que si aplicáis el oído, se oye un *frio* silencio de tumba católica capaz de constipar á un diamante.

Para terminar, estas líneas de José León Pagano en la conclusión del libro: «Y España necesita, hoy más que nunca, libro y vidas como la vida y libros de ese gentil hombre de Cataluña. La situación moral de la península ibérica, reclama la imposición de una seria labor que venga á sacudir su organismo de la ciencia que hoy lo domina todo.»

«A las generaciones que surgen, está reservada la tarea de reintegración. En la juventud se renueva la esperanza creciente. De ella debemos esperar pues la suprema realización de un total florecimiento.»

«Entonces, puede que en nuestro espíritu se haya abierto de nuevo la flor de una virtud antigua. Si: hoy la juventud esta poseída de una presunción que le enfría el alma. Es grave culpa cultivar la divina ciencia del entusiasmo. Alguien nos ha hecho creer que ello, si así no fuese, redundaría en perjuicio de la estética.»

«Obras como las de Pompeyo Gener, recuerdan á los espíritus serenos, en medio de tanta enferma vegetación, el camino de las altas cumbres.»

«Ante una obra sana, mi saludo es incondicional; ante un espíritu fuerte me siento dig-

(1) *Inducciones*, pág. 99.

nificado, como si pasara á mi mismo algo de esa fuerza: mi admiración y mi respeto han estado allí donde se ha mostrado la divisa del arte y del pensamiento.»

No me resta otra cosa, que felicitar á Pom-

peyo Gener por haber sido objeto de un tan hermoso estudio y á José León Pagano, por ser su autor. Reciba pues Pagano, la sincera felicitación de un devoto de su sinceridad y de su saber, latino como él, de corazón y de raza.

CRISTÓBAL DE DOMENECH

Concurs de cartells

«Cigarrillos París» (Buenos Aires)

DONÉM una profusa ilustració plástica del concurs de cartells dels cigarrets qu'am la marca «París» fabrica á Buenos Aires el nostre compatrici senyor Malagrida, pera correspondre al viu interès que'l concurs ha despertat per tot arreu.

Els cartells que publiquém, son además dels quatre premiats, els que sintetisen les diferents tendències dels enviats. Si el judici ha sigut encertat, no podém capir-ho, per faltarnos l'important element del color, mes per l'aspecte de la reproducció, res podém dir, ja que l'únic paísà premiat amb un dels primers premis, trova bó el resultat. Falten ara els detalls dels demés premis i accessits, entre'ls que segurament hi haurá algun dels quaranta ó cinquanta cartells enviats desde Catalunya, quines reproduccions ens ha sigut impossible obtenir per la perentorietat del temps.

Felicitém al senyor Malagrida per l'éxit del concurs, que dona tan bona idea de l'iniciativa comercial d'aquest senyor, com de la ja reconeguda vitalitat del art de la nostra terra.

«CARICATURA DEN MIR»

PER EN PICASSO

Noves & velles

ACAN PARÉS.—Després de l'Exposició den Mir, estigueren exposats á can Parés els quadros den Laureano Barrau, que continua donant provas del seu incansable amor al treball. Les obres noves d'aquesta exposició, son escenes de la costa de Llevant, aon té establert el seu estudi. També figuraven en la col·lecció algunes obres d'altres temps qu'en res han desmerescut á la bona opinió qu'obtingueren. La publicació *La Ilustración Artística*, ha publicat reproduccions de les obres més notables.

CONCURS DE CARTELLS.—La casa Roca germans, de Palma, obre un concurs de cartells pera anunciar els productes que fabrica. Els premis promesos son de 1,000, 300 i 200 pessetes respectivament.

EL PRÓXIM NÚMERO publicarem el retrato i algunes obres den Toulouse-Lautrec; dibuixos de J. L. Pellicer; reproduccions de esculptures catalanes antigües i modernes, i altres il·lustracions i treballs literaris.

Obrador Gràfic. Thomas. Barcelona